

PROJEKT PROMOCJI EDUKACJI REGIONALNEJ „BLIŻSZE OJCZYZNY – MAŁOPOLSKA” (III EDYCJA)

W roku szkolnym 2002/2003 odbyła się III edycja projektu promocji edukacji regionalnej „Blіższe ojczyzny – Małopolska”¹. Organizatorami tego projektu było Kuratorium Oświaty w Krakowie oraz Małopolskie Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu. Honorowy patronat nad tym przedsięwzięciem objął Minister Edukacji Narodowej i Sportu, Minister Kultury, Wojewoda Małopolski oraz Marszałek Województwa Małopolskiego. W projekcie mogły wziąć udział programy edukacji regionalnej opracowane przez nauczycieli i wdrożone w placówkach oświatowych. Programy te winny były uwzględniać podstawę programową kształcenia ogólnego dotyczącą edukacji regionalnej – dziedzictwa kulturowego w regionie z dostosowaniem do etapów wychowania przedszkolnego i edukacji szkolnej.

Konkurs odbywał się w pięciu kategoriach: przedszkola, klasy I–III i klasy IV–VI szkoły podstawowej, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne. Programy były zgłaszane do właściwych organów samorządu terytorialnego szczebla podstawowego, które dokonały ich analizy i oceny. Najlepsze, w opinii samorządowej komisji oceniającej programy zostały zgłoszone do etapu wojewódzkiego. Zgodnie z regulaminem konkursu zgłoszenia do etapu wojewódzkiego były limitowane (gminy mogły wytypować po jednym programie w każdej kategorii, Kraków po cztery a Tarnów i Nowy Sącz po trzy programy w każdej kategorii, powiaty ziemskie jako organy prowadzące szkoły ponadgimnazjalne mogły wytypować po dwa programy). Na szczeblu wojewódzkim programy oceniały trzy komisje rejonowe: „krakowska”, „beskidzko-podhalańska” i „tarnowska” (zgodne z zasięgiem terytorialnym). W okresie od grudnia 2002 r. do końca kwietnia 2003 r. komisje dokonały wizytacji placówek pod kątem stopnia realizacji zakwalifikowanych programów i na tej podstawie przeprowadziły ich ocenę, typując do odpowiedniej nagrody bądź wyróżnienia.

¹ Pierwsza edycja miała miejsce w 1997 r., druga edycja w 2000 r.

Komisje rejonowe oceniając zgłoszone programy i ich wdrażanie w poszczególnych placówkach kierowały się następującymi kryteriami:

- jak sprzyjają rozwojowi osoby ludzkiej w integralnym całokształcie jej duchowo – materialnej podmiotowości, a więc czy wyzwalają indywidualną inicjatywę uczniów (wychowanków) sprzyjając aktywnemu uczestnictwu w kulturze i czy stwarzają warunki dla urzeczywistnienia się ich twórczej podmiotowości (samorealizacji, samodoskonaleniu, ubogacaniu osobowości),
- w jakim zakresie przyczyniają się do wydobywania, przekazywania i rozwijania istotnych wartości – w wymiarze patriotycznym, moralnym, religijnym, artystycznym, itd. – wynikających z tradycji własnej kultury lokalnej i regionalnej oraz budowania na ich podstawie własnej hierarchii wartości i przekonań moralnych,
- jak wpływają na kształtowanie więzi emocjonalnej z miejscem swojego pochodzenia oraz postawy szacunku dla dziedzictwa kultury lokalnej i regionalnej, a także przekonania o jego wartości jako pełnoprawnego składnika kultury ogólnoludzkiej,
- czy utrwalają i wzmacniają społeczno-kulturową tożsamość oraz identyfikację z grupą lokalną (regionalną), kształtując poczucie „zakorzenienia” („zadomowienia”, „bycia u siebie”) i pozytywny mit grupowej wartości, czyli patriotyzm lokalny pozbawiony poczucia wyższości i połączony z szacunkiem do innych kultur, a także podstawą tolerancji i otwartości wobec nich,
- czy stwarzają odpowiednie warunki do rodzinnego uczestnictwa w kulturze w oparciu o poglądy i tradycje własnej kultury lokalnej (regionalnej), a także czy przyczyniają się do większej integracji społeczności lokalnej poprzez umacnianie autentycznych więzi społecznych (rówieśniczych, międzypokoleniowych, środowiskowych, itp.), budzenie społecznej aktywności obywatelskiej i odpowiedzialności za rozwój swojej „bliższej ojczyzny”,
- w jaki sposób wpływają na gromadzenie i przechowywanie, interpretowanie i kultywowanie, rozwijanie i popularyzowanie znaczących elementów lokalnego (regionalnego) dziedzictwa kulturowego oraz w jakim zakresie podejmują współpracę w tych działaniach z innymi instytucjami i organizacjami odpowiedzialnymi za upowszechnianie i ochronę dóbr kultury².

W sumie w trzeciej edycji Projektu promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny” wzięły udział 94 placówki oświatowe³. Spośród nich w realizacji projektu na szczeblu wojewódzkim uczestniczyło 50 placówek z 38 gmin Małopolski (z regionu krakowskiego – 19, sądeckiego – 25 i tarnowskiego – 6). Wśród autorów lub współautorów nagrodzonych programów znalazło się 120 nauczycieli.

² Fragment z regulaminu projektu promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny”.

³ Z regionu krakowskiego – 48 placówek, tarnowskiego – 16 placówek i sądeckiego – 30.

Finał III edycji Projektu promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny – Małopolska” odbył się 15 września 2003 r. w Muzeum Narodowym w Sukienicach w Sali Hołdu Pruskiego. Obok nauczycieli nagrodzonych programów i dyrektorów szkół i przedszkoli na uroczystości obecni byli przedstawiciele instytucji, które sprawują honorowy patronat nad tym przedsięwzięciem, prezydenci, burmistrzowie, wójtowie miast i gmin Małopolski oraz wiele zaproszonych gości. Wspólnie spędzony czas umiliły swoją muzyką i śpiewem dwa zespoły góralskie – rodziny Boguckich i Mariaczyków (gra na trombitach). Fundatorami nagród pieniężnych oraz rzeczowych w postaci książek, albumów, dyplomów byli: Samorząd Województwa Małopolskiego, ks. Władysław Pilarczyk, Małopolskie Centrum Kultury „Sokół” w Nowym Sączu oraz Kuratorium Oświaty w Krakowie. Ponadto władze samorządu terytorialnego z 26 gmin Małopolski postanowiły uhonorować swoje placówki biorące udział w etapie wojewódzkim konkursu nagrodami finansowymi i rzeczowymi.

Można wymienić wiele zalet i korzyści, jakie niesie ze sobą realizacja Projektu promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny – Małopolska”. Jedną z nich jest niewątpliwie usystematyzowanie i intensyfikacja trwających już działań oraz powstawanie nowych przedsięwzięć w zakresie realizacji programu dziedzictwa kulturowego w regionie.

Mam nadzieję, iż konkurs „Bliższe ojczyzny” na stałe wpisał się w kalendarz imprez organizowanych dla szkół i przedszkoli w Małopolsce i wkrótce ruszy nowa jego edycja. Takie przynajmniej są oczekiwania nauczycieli i całych środowisk, dla których „mała ojczyzna” jest nośnikiem wielkich wartości, które chcą pokazać innym i światu.

Grażyna Samborek

*

Wykaz placówek, które znalazły się w gronie laureatów (I miejsca) III edycji Projektu promocji edukacji regionalnej „Bliższe ojczyzny – Małopolska” realizowanego w roku szkolnym 2002/2003

- Etap I (przedszkola i klasy „0”): Szkoła Podstawowa nr 1 w Gorlicach, Przedszkole *Jaś i Małgosia* w Nowym Sączu, Przedszkole nr 5 w Krakowie.
- Etap II (klasy I–III szkoły podstawowej): Szkoła Podstawowa w Rytrze, Szkoła Podstawowa nr 1 w Jabłonce, Publiczna Szkoła Podstawowa w Siedlcu, gmina Bochnia, Filia Szkoły Podstawowej Wawrzeńczyce w Stręgoborzycach, gmina Igołomia-Wawrzeńczyce, Szkoła Podstawowa nr 3 w Wadowicach.
- Etap III (klasy IV–VI szkoły podstawowej): Szkoła Podstawowa nr 2 w Myślenicach, Szkoła Podstawowa w Tenczynie, Szkoła Podstawowa

- w Grywałdzie, Publiczna Szkoła Podstawowa w Siedlcu, gmina Bochnia, Szkoła Podstawowa w Brzozowej, gmina Gromnik, Szkoła Podstawowa w Mino-dze, gmina Skała.
- Etap IV (gimnazja): Gimnazjum nr 4 w Olkuszu, Gimnazjum Publiczne w Oleśnie, Gimnazjum w Łapszach Niżnych, Gimnazjum w Tenczynie.
- Etap V (szkoły ponadgimnazjalne): Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Żabnie, Zespół Szkół nr 3 w Wadowicach.

Publikujemy wybrane fragmenty nagrodzonych programów

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH IM. KS. J. ST. PASIERBA W ŻABNIE*

KONSPEKT LEKCJI GEOGRAFII „POZNAJEMY NAJBLIŻSZĄ OKOLICĘ”

(autorka programu: mgr Krystyna Streb)

I. Główne zagadnienia

1. Miejscowość, w której mieszkam, jej położenie względem miejscowości sąsiednich, w powiecie, województwie
2. Geneza nazwy miejscowości
3. Budowa geologiczna i rzeźba
4. Cechy klimatu
5. Sieć rzeczna
6. Gleby i ich rozmieszczenie,
7. Świat roślin i zwierząt – osobliwości regionu
8. Ludność i osadnictwo
9. Charakter produkcji rolnej
10. Ważne zakłady przemysłowe w mojej miejscowości
11. Walory kulturowe mojej miejscowości – tradycje, sylwetki twórców
12. Miejsca atrakcyjne turystycznie

II. Lekcje realizowane w klasie III w ramach realizacji programu „Edukacja regionalna”

III. Cele edukacyjne

1. Pomoc młodzieży w budowaniu fundamentów pod ich przyszłe życie na bazie własnych korzeni i obecnych realiów

* Autorzy programu: Agnieszka Kurzydym, Sławomir Kurzydym, Beata Kwaśniak, Danuta Lizak-Prażuch, Andrzej Miękinia, Małgorzata Pająk, Beata Rojek, Krystyna Streb, Lidia Szostak, Beata Talanda.

2. Zachęcanie do planowanego poszerzenia i pogłębiania wiedzy o miejscowości, w której mieszka
3. Samodzielne gromadzenie i porządkowanie zebranych informacji
4. Nawiązywanie kontaktów interpersonalnych celem zebrania informacji
5. Nabywanie nawyku zbierania i szanowania pamiątek rodzinnych
6. Pogłębianie wiedzy na temat metod zbierania, opracowywania i prezentacji zebranych informacji
7. Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu rodzinnej miejscowości
8. Kształtowanie pożądanych postaw społeczno-moralnych poprzez systematyczną pracę, potrzebę kształtowania się i samokształcenia
9. Kształtowanie szacunku dla pracy ludzkiej
10. Wyrabianie wrażliwości estetycznej, dostrzeganie i przeżywanie piękna istniejącego w przyrodzie i dziełach pracy ludzkiej.

IV. Metody:

- praca z atlasem, materiałem źródłowym,
- obserwacja bezpośrednia,
- wywiad z rodzicami i starszymi mieszkańcami,
- szukanie informacji w starych dokumentach,
- fotografowanie,
- końcowym wynikiem – album własnej miejscowości,
- prezentacja na lekcji lub kółku geograficznym.

V. Czas realizacji – 1 miesiąc

Po zrealizowaniu projektu uczeń powinien

znać:

- zasady gromadzenia, selekcji i prezentacji materiałów,
- położenie swojej miejscowości w kontekście regionu pod względem budowy geologicznej rzeźby, klimatu, szaty roślinnej (elementów środowiska przyrodniczego),
- liczbę ludności, strukturę zatrudnienia, problemy dnia dzisiejszego,
- warunki naturalne i społeczno-ekonomiczne rozwoju rolnictwa w swojej miejscowości,
- strukturę użytkowania ziemi,
- problemy w rolnictwie na tle starań o wejście do UE,
- główne zakłady przemysłowe i usługowe oraz korzyści i uciążliwości z tym związane,
- lokalne zwyczaje i tradycje,
- walory turystyczne miejscowości, stan zagospodarowania i wykorzystania bazy turystycznej.

kojarzyć:

- fakty przedstawione na mapach i materiałach z rzeczywistością,
- lokalizację obiektów – wyrabiać poczucie współodpowiedzialności za zmiany w krajobrazie okolic miejsca zamieszkania,
- analizować zestawione informacje i wnioskować,
- wyrabiać przekonanie o konieczności dbania o czystość wód, rzek, jezior, podkreślać potrzebę racjonalnego wykorzystania wody,
- doceniać rolę więzi rodzinnych,
- budzić zainteresowanie przeszłością historyczną regionu, miejscowości
- uświadamiać konieczność podejmowania wspólnych działań dla zachowania wyjątkowych wartości swojej miejscowości,

umieć:

- opisać i podać charakterystyczne cechy krajobrazu swojej miejscowości,
- ocenić słuszność inwestycji lokalizowanych obecnie i zaproponować ewentualne zmiany,
- ułożyć scenariusz wywiadu i przeprowadzić go,
- odszukać informacje na temat dokonanych wybitnych postaci związanych z miejscowością (poeci, malarze, rzeźbiarze, nauczyciele, bohaterowie wojen, politycy),
- rozpoznać charakterystyczne formy rzeźby,
- podać przykłady najczęściej stosowanych skał w miejscowości czy regionie, rozpoznać kilka najbardziej charakterystycznych skał,
- opracować zebrane informacje i przedstawić je w różnej formie (opis, zestawienie tabelaryczne, tabele, rysunki, profile),
- rozpoznać typowe gatunki roślin i zwierząt (na łące, w lesie) korzystając z przewodników,
- scharakteryzować lokalną społeczność uwzględniając: strukturę płci, wykształcenie, strukturę zawodową,
- porównać poziom produkcji rolnej z warunkami dla rozwoju rolnictwa,
- określić główne cechy rolnictwa w miejscowości,
- zaproponować zmiany dostosowawcze,
- wymienić zakłady produkcyjne, podać rodzaj produkcji,
- podać przykłady nowoczesnej produkcji,
- wykazać odrębność kulturową miejscowości (gwara, strój, taniec),
- wskazać miejsca atrakcyjne turystycznie i uzasadnić,
- zebrać i opracować wszystkie informacje w formie albumu,
- zaprezentować kolegom swoje osiągnięcia w dziedzinie poznawania swojej miejscowości (prospekt, album, list do kolegi, projekt wycieczki).

SZKOLNY KONKURS WIEDZY O SANKTUARIACH MARYJNYCH DIECEZJI TARNOWSKIEJ

(autor programu: mgr Sławomir Kurzydym)

*Ave
Bądź pozdrowiona
światła pełna
która słuchasz
w szarości i w różach
uważna jak uczennica
aż anioł
z płomieniem w lokach
patrzy zdumiony*

ks. Janusz St. Pasierb

Sanktuaria maryjne związane z obrazami i figurami Matki Bożej, wyrastają z naszej religijności, podobnie jak pieśni, architektura czy obrzędy. Są świadectwem wiary naszych przodków; historią miejsc i ludzi sięgającą znacznie dalej, niż do początków 200 lat liczącej Diecezji Tarnowskiej.

Rozsiane po różnych zakątkach naszej diecezji, odgrywają wielką rolę w życiu lokalnych społeczności, budują tożsamość i specyfikę „małych ojczyzn”.

Kilkanaście punktów na mapie Diecezji Tarnowskiej oznacza sanktuaria, które w przewodnikach pielgrzymkowych zyskują status „miejsc o zasięgu międzynarodowym” (Tuchów – Sanktuarium Matki Bożej Tuchowskiej), bądź oddziaływaniem swym obejmują przede wszystkim najbliższe okolice (np. Odporyszów – Sanktuarium Matki Bożej Odporyszowskiej – Królowej Powiśla).

Wszystkie one jednakże warto odwiedzić i poznać. Razem zebrane oddają różnorodność i swoisty koloryt polskiej maryjności, ułatwiają pielgrzymowanie z Maryją drogami naszej wiary.

Cele konkursu:

- pogłębienie wiary młodzieży poprzez ukazanie roli Marii w życiu pielgrzymującego Kościoła,
- ukazanie przejawów polskiej maryjności i znaczenia sanktuariów w życiu lokalnych społeczności i tworzeniu tożsamości „małych ojczyzn”,
- przybliżenie uczniom najbardziej znanych i odwiedzanych sanktuariów maryjnych Diecezji Tarnowskiej,
- zainteresowanie uczniów zabytkami i lokalnymi obrzędami omawianych sanktuariów,
- zachęta do odwiedzenia poznanych sanktuariów (przygotowanie do szkolnej wycieczki po sanktuariach maryjnych naszej diecezji).

Rodzaj projektu: konkurs pisemny (test sprawdzający).

Zakres konkursu: obejmuje wiadomości z zakresu religii, historii i geografii.

Termin: czerwiec 2002 r.

Regulamin konkursu:

- w konkursie biorą udział przedstawiciele poszczególnych klas (maksymalnie 3 osoby z każdej klasy),
- uczestnicy otrzymują listę 14 sanktuariów, których dotyczą pytania konkursowe oraz informacje na temat literatury.

Opracowano na podstawie:

Sanktuaria maryjne Diecezji Tarnowskiej.

Diecezja Tarnowska. Mapa administracyjna.

Rosikoń J., *Polskie Madonny*, Warszawa 1991.

Kubajak A., *Najślawniejsze sanktuaria Polski*, Kraków 2000.

Sanktuaria maryjne Diecezji Tarnowskiej

1. Bochnia – Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej.
2. Czarny Potok – Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej.
3. Krynica Zdrój – Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej.
4. Limanowa – Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej.
5. Nowy Sącz – Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia.
6. Odporyszów – Sanktuarium Matki Bożej Zwycięskiej.
7. Okulice – Sanktuarium Matki Bożej.
8. Pasierbiec – Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia.
9. Porąbka Uszewska – Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes.
10. Przeczyca – Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem.
11. Tarnów Burek – Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej.
12. Tarnów Katedra – Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej.
13. Tuchów – Sanktuarium Matki Bożej w Tajemnicy Nawiedzenia.
14. Zawada – Sanktuarium Matki Bożej.

**„... BO EUROPEJCZYK NIE POTRZEBUJE MIEĆ WIZY,
NIE POTRZEBUJE NAWET PASZPORTU”**

*Prezentacja projektu ścieżki międzyprzedmiotowej
związanej z edukacją europejską*

(autorka programu: Danuta Lizak-Prażuch)

Czas realizacji prezentacji: maj 2002 r.

I. Cele:

- poznawanie dziedzictwa kulturowego Europy,
- motywowanie uczniów do dalszego poznawania Europy i dzieł sztuki europejskiej,

- kształtowanie tożsamości regionalnej w kontekście wartości narodowych i europejskich,
- kształtowanie postawy szacunku wobec odmienności kulturowych i światopoglądowych innych narodów,
- podsumowanie rocznej pracy dydaktyczno-wychowawczej związanej z popularyzacją patrona szkoły i jego twórczości,
- kształtowanie postawy integracji poprzez poznawanie polskiego dziedzictwa kulturowego (twórczość ks. J. St. Pasierba) w kontekście jego związków z dorobkiem cywilizacyjnym Europy,
- integracja wiedzy zdobytej na lekcjach: historii, geografii, języka polskiego, informatyki, języków obcych, towaroznawstwa, religii, wiedzy o społeczeństwie, przedmiotów gastronomicznych, na godzinach wychowawczych oraz w trakcie zajęć pozalekcyjnych,
- syntezywanie wiedzy uzyskanej z różnych źródeł (media, doświadczenia turystyczne, lektura własna, itp.
- pobudzanie postaw kreatywnych i rozwijanie zainteresowań uczniów,
- doskonalenie pracy metodami aktywizującymi,
- integracja środowiska szkolnego oraz sojuszników szkoły (samorządu, rodziców, sponsorów),
- prezentacja efektów projektu przygotowywanego w trakcie trwania konkursu EURO-SZKOŁA 2002.

Adresaci prezentacji:

- uczniowie ZSZ im. ks. J. St. Pasierba w Żabnie,
- dyrektor szkoły oraz nauczyciele,
- przedstawiciele Rady Rodziców,
- przedstawiciele władz samorządowych,
- przedstawiciele szkół noszących imię ks. J. St. Pasierba,
- sponsorzy.

Osoby odpowiedzialne za realizację prezentacji projektu:

Koordynowanie działań: mgr Lidia Szostak, mgr Krystyna Pająk, mgr Danuta Lizak-Prażuch, mgr Krystyna Streb, mgr Małgorzata Pająk.

Przygotowanie poszczególnych elementów prezentacji:

mgr Danuta Lizak-Prażuch – opracowanie scenariusza prezentacji oraz przedstawianych programów artystycznych (*...jednak ufamy, że nie zginie ziemia i Jest na świecie miłość*), przygotowanie młodzieży do występu.

mgr Beata Talanda – oprawa muzyczna programów artystycznych, przygotowanie młodzieży do wykonania hymnu Unii Europejskiej.

mgr inż. Krystyna Pająk – przygotowanie wystawy Europa na co dzień, przedstawienie danych statystycznych dotyczących udziału młodzieży w realizacji projektu i poznawaniu Europy.

mgr Krystyna Streb, mgr Małgorzata Pająk – przygotowanie wystawy tomików prezentujących twórczość ks. J. St. Pasierba w kontekście jej związków z kulturą krajów europejskich.

mgr Lidia Szostak – przygotowanie wystawy fotograficznej i plastycznej (*My w Europie, Tak w referendum unijnym*)

mgr Agnieszka Kurzydym – przygotowanie ekspozycji promującej gazetę: „Bliższa Europa”, „Twój Express” oraz utwory literackie ks. J. St. Pasierba.

ks. Krzysztof Klimczak – przygotowanie programu artystycznego zatytułowanego *Jest na świecie miłość*.

mgr inż. Zuzanna Uramek-Smakowska – przygotowanie potraw regionalnych charakterystycznych dla poszczególnych narodów Unii Europejskiej.

Forma prezentacji:

Zorganizowanie ogólnoszkolnego spotkania, w trakcie którego zaprezentowane zostaną efekty realizacji projektu łączącego edukację regionalną z integracją europejską.

Uwagi do realizacji prezentacji:

Uczniowie w trakcie prezentacji przedstawiają swój wkład pracy w przygotowanie spotkania oraz mają możliwość wystąpienia np. w roli konferansjera, przewodnika po wystawie, gospodarza stołu, mogą również zaprezentować swoje zainteresowania, zdolności i umiejętności np. recytatorskie, muzyczne, fotograficzne, filmowe, malarskie, literackie. Wszystkie części prezentacji zostaną wzbogacone o dokumentację w formie np. plakatu, filmu zawierającego oprócz treści tematycznych informacje o autorach pracy i ich opiekunach.

Część I

Przeprowadzenie konkursów. Ocena prac wykonanych w trakcie realizacji projektu.

Część II

Spotkanie będące prezentacją projektu odbywa się w szkolnej auli lub w sali widowiskowej Domu Kultury w Żabnie. Przebiega według następującego scenariusza:

- Odśpiewanie przez społeczność uczniowską i przybyłych gości hymnu Unii Europejskiej,
- Recytacja wiersza ks. J. St. Pasierba pt. *Pomiędzy*:

W Lizbonie w auli fundacji Gulbenkiana
podczas kongresu „Europa – świat”
zrozumiałem że nie należę do żadnego świata

pośród uczonych jestem podejrzanym artystą
pośród poetów znowuż jakimś profesorem

między księżmi i jednym i drugim
w Polsce Europejczykiem a tutaj Polakiem

ciagle między jak zając na miedzy
czuje się jak przedwojenny
matrymonialny oszust

kim jestem wobec tych swiatow
w najlepszym razie poslancem
bo nie Wyslancem przecie
za wysokie progi

– Wystąpienie dyrektora szkoły,

– Powitanie gości.

Nawiązanie do osoby patrona szkoły, jako wspaniałego przykładu człowieka, który będąc nieustannie „między”, potrafił być równocześnie Polakiem i Europejczykiem, nazywając siebie skromnie „posłańcem”.

Przypomnienie twórczości patrona szkoły integrującej różnorakie wartości: duchowe, naukowe oraz artystyczne – polskie i europejskie.

– Uczniowie prowadzący prezentację przypominają informacje o konkursie, w którym szkoła wzięła udział.

Wskazują na łączenie przez osobę i twórczość patrona szkoły treści regionalnych z edukacją europejską. Zapowiadają wystąpienia opiekunów oraz prezentacje przygotowane przez uczestników konkursu.

– Występ uczniów śpiewających poezję ks. J. St. Pasierba – wykonanie utworu pt. *Wnętrze dłoni*:

wnętrze dłoni
gdy nie jest zaciśnięta w pięść
otwarte jak braterstwo
jak tu blisko wszędzie
w krainie wzgórz noszących
imiona dalekich planet

najprostsza metafora dłoni
wiąże ciało z wszechświatem
jest krajobrazem wróżb

nie odwracaj oczu
gdy czytanie z dłoni
jest operacją na otwartym sercu

– Przedstawienie reprezentantów szkoły biorących udział w VI Tarnowskim Turnieju Europejskim oraz uczniów przygotowujących w językach obcych przemówienia na Forum Młodych Europejczyków.

- Recytacja wiersza *Europa jutra* ks. J. St. Pasierba wprowadzeniem do ogłoszenia wyników konkursu literackiego *Europa przyszłości* na etapie szkolnym.

Europa jutra
będzie wielkim skansenem
będzie tu wolno przyjeżdżać
w nagrodę co kilka lat
robotom z innych planet

będzie to jak wycieczka
do wesołego miasteczka

będzie tu można oglądać
blaski i cienie
pory roku i dnia
neony i reklamy
piękne auta i piękne dziewczyny
katedry i banki
parlamenty i restauracje

czasem w wielkim sekrecie
aparaty bardziej wrażliwe
będą mogły podejrzeć
zakochanych stojących na moście
nad Sekwaną Tamizą czy Arnem

największą atrakcję retro
tzw. prywatne szczęście

Europa zostanie oszczędzona
na wniosek biur turystycznych

będzie tu można zwiedzić
życie

- Uczestnicy warsztatów dziennikarskich dzielą się wrażeniami z odbytych zajęć i spotkań, przedstawiają redagowane przez nich numery gazety „Bliższa Europa” i „Twój Express”.
- Recytacja wiersza pt. *Fatima* stanowi wprowadzenie do ogłoszenia wyników konkursu *Sanktuarium maryjne Europy*.

Tu widać jeszcze wyraźniej niż w Lourdes
Że Pan Bóg będąc najwyższą pięknoscią
Nie jest zobowiązany do dobrego gustu
I toleruje nieładne kościoły

Ale w wiosce samej ile wzruszeń
Bo wszystko jest takie dosłowne
Dom Jacinty i Francesca biedne sprzęty

Studnia tutaj stał anioł tu klęczały dzieci
Tą ścieżką przeszła Matka Boska
Tu było czuć straszliwy fetor piekła

Loca do Cabeco kamienne oliwki
I odarty ze skóry czarny dąb korkowy

- Przetawienie informacji o wynikach konkursu plastycznego i fotograficznego: *Tak w referendum unijnym, My w Europie... okiem fotoreportera.*

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 3

IM. KS. PROF. JÓZEFA TISCHNERA W WADOWICACH

EDUKACJA REGIONALNA – DZIEDZICTWO KULTUROWE W REGIONIE ZIEMIA WADOWICKA NA KULTUROWYM TLE MAŁOPOLSKI PROGRAM EDUKACJI REGIONALNEJ W ZAKRESIE JĘZYKA POLSKIEGO W SZKOLE ŚREDNIEJ*

Wstęp. Program stanowi kompilację dwóch podstaw programowych:

- podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół ponadpodstawowych, język polski, ogłoszonej w Dzienniku Ustaw nr 14
- projektu podstawy programowej ścieżki edukacyjnej: Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturalne w regionie dla liceum profilowanego, ogłoszonego w Bibliotece Reformy nr 24 w sierpniu 2000 r.

Program ten daje możliwość włączenia treści regionalnych do tzw. starego programu języka polskiego w klasach licealnych tak, aby klasy, które realizowany teraz w gimnazjum program regionalizmu ominie, mogły, choć w niewielkiej części, z niego skorzystać. Program został tak pomyślany, aby treści regionalne nie były związane z kolejną klasą, lecz z hasłami programowymi literatury i zagadnieniami z nauki o języku. Możliwe jest więc zastosowanie programu w **nowym liceum** profilowanym.

Program ten jest równocześnie pierwszym etapem dużego projektu dydaktyczno-wychowawczego, który podjęło się wykonać kilka osób z naszego grona. Jest to program ścieżki edukacyjnej: Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie: Ziemia Wadowicka na kulturowym tle Małopolski dla Zespołu Szkół nr 3 w Wadowicach. Ta ścieżka edukacyjna ma charakter międzyprzedmiotowy, jest próbą spojrzenia na naszą małą ojczyznę w sposób całościowy. Będzie ją można realizować w całości przez nauczycieli, którzy czuć

*Autorki programu: Jolanta Satława, Ewa Czaicka, Elżbieta Paluchowska. Tekst programu drukujemy z nieznacznymi skrótami [red.]

się będą merytorycznie przygotowani lub w wybranych częściach włączać do programów poszczególnych przedmiotów, czy zajęć wychowawczych.

Żyjemy i pracujemy na Ziemi Wadowickiej. Jest to nasza mała, a zarazem wielka ojczyzna; niezwykle bogata pięknem natury, jak i kultury duchowej i materialnej naszych przodków. W chwili włączenia naszej ojczyzny w wielką strukturę państw europejskich, niech nasi wychowankowie będą dumni z tego, że są Polakami, krakowianami i wadowiczianami!

Ogólne uwagi autorki (Ewy Czaickiej) na temat wdrażania programu.

Program, który przygotowałam, jest owocem mojej miłości do Ziemi Wadowickiej – mojej ojczyzny. Od wielu lat, to znaczy od początku mojej nauczycielskiej pracy staram się zaszczerpić w moich uczniach i wychowankach dumę z przynależności do tej ziemi. Aby tego dokonać, muszę się starać, aby wiedzieli wiele o jej historii, tradycjach, dorobku kulturowym, wspaniałych jej synach i córkach, aby zachwycili się pięknem jej krajobrazu. Każdego roku rozpoczynam nauczanie w nowej klasie od poznania Wadowic, Kalwarii i Lanczkorony, Leskowca, a potem ruszam z nimi wiele razy na podbój Krakowa.

Wadowice są rodzinnym miastem Papieża. Przybliżenie uczniom postaci Wielkiego Rodaka uważam za swój obowiązek. Zorganizowałam przy pomocy Wadowickiego Centrum Kultury, władz samorządowych i wydawnictwa „Znak” dwie olimpiady papieskie, w których brało za każdym razem około tysiąc uczestników: młodzieży i dzieci z trzech powiatów.

Wszystkie wymienione w programie wycieczki, organizowałam wielokrotnie we wszystkich klasach, które uczyłam. Czynię starania, o przydzielenie przez Starostwo Powiatowe dodatkowych godzin potrzebnych na realizację całej ścieżki edukacyjnej, chociaż w 4 klasach pierwszych.

Cele edukacyjne

1. Poznawanie własnego regionu, w tym dziedzictwa kulturowego jako część Polski i Europy.
2. Pogłębianie więzi ze swoim środowiskiem, regionem, krajem.
3. Kształtowanie tożsamości regionalnej w kontekście wartości narodowych i europejskich.
4. Przygotowanie do dojrzałego życia w strukturach regionalnych, narodowych, państwowych i europejskich.
5. Rozwijanie szacunku wobec innych wspólnot regionalnych, etnicznych i narodowych.
6. Wykorzystanie doświadczeń i przeżyć wynikających z kontaktu z kulturą do lepszego, wzajemnego rozumienia się ludzi.

Zadania polonisty

1. Umożliwienie zdobywania wszechstronnej wiedzy o własnym regionie.
2. Stworzenie uczniom sytuacji wyzwających twórczość, wzbogacających dorobek dziedzictwa kulturowego.

3. Ułatwianie dostrzegania znaczenia wartości własnego regionu i kraju ojczystego w życiu osobistym.
4. Przygotowanie i wprowadzenie do roli aktywnego, odpowiedzialnego współgospodarza regionu i kraju oraz uczestnika życia wspólnoty europejskiej.
5. Rozbudzanie aktywności kulturalnej na rzecz wspólnot lokalnych.
6. Organizowanie różnorodnych form kontaktu z lokalnymi instytucjami kultury, twórcami.
7. Budowanie poczucia identyfikacji ze swoją małą ojczyzną.
8. Przygotowanie do uczestnictwa w tworzeniu dorobku kulturalnego regionu.

Treści

1. Dzieje regionu na tle historii Polski i Europy.
2. Specyfika kulturowa regionu w relacji z innymi regionami Polski i z Europą.
3. Przeszłość regionu, jego dziedzictwo kulturowe jako podstawa zrozumienia współczesności regionu.
4. Perspektywy i szanse rozwoju regionu we współpracy krajowej i międzynarodowej.
5. Promocja regionu w kraju i za granicą.
6. Rodzaje zabytków, ich specyfika i wartość kulturowa.
7. Związki i zależności pomiędzy kulturą regionu, kulturą narodową i europejską.
8. Różne formy kontaktu z dziełami sztuki i wytworami kultury materialnej regionu.
9. Rola mecenatu państwowego, samorządowego, społecznego w tworzeniu dóbr kultury regionu.

Osiągnięcia

1. Zdobyć wieloaspektowej wiedzy o regionie, w tym jego dziedzictwie kulturowym, na tle Polski i Europy.
2. Dostrzeganie znaczenia wartości regionu w życiu osobistym, wspólnotowym i społecznym.
3. Całościowe postrzeganie regionu jako miejsca życia, aktywności i szeroko rozumianej twórczości.
4. Świadomy udział w życiu kulturowym, społecznym, gospodarczym i politycznym środowiska lokalnego.
5. Pielęgnowanie i pomnażanie regionalnego i narodowego dziedzictwa kulturowego.
6. Umiejętność prezentowania i promowania regionu w kraju i za granicą.
7. Dostrzeganie wartości kultury narodowej w jej różnorodności regionalnej na tle kultur innych wspólnot.
8. Ukształtowanie postawy solidarności narodowej i otwartości na inne wspólnoty oraz kultury.
9. Rozumienie i analiza dawnych i współczesnych zjawisk kulturowych regionu.

ELEMENTY REGIONALIZMU WYKORZYSTYWANE PODCZAS REALIZACJI PROGRAMU JĘZYKA POLSKIEGO W SZKOLE ŚREDNIEJ

HASŁA PROGRAMOWE	ZADANIA	SPOSÓB REALIZACJI
Filozofia grecka	Ks. J. Tischner – filozof góralski. Lekcja wykorzystująca wiadomości o Patronie Szkoły. Korzystanie z książki <i>Filozofia po góralsku</i> .	Zebranie informacji o ks. J. Tischnerze. Urządzenie sali pamięci o Patronie Szkoły.
Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie	Krajobraz z miłosiernym Samarytaninem Rembrandta jako przekład intersemiotyczny Biblii.	Obejrzenie obrazu w Muzeum Czartoryskich w Krakowie.
Baza polityczna średniowiecza	Dzieje swojej ziemi na grobowcach – Katedra Wawelska .	Zwiedzanie Katedry i grobów królewskich.
Style architektoniczne średniowiecza	Cechy stylu romańskiego i gotyckiego w budowlach Krakowa.	Wycieczka do Krakowa.
Kronika Galla Anonima	Legendy naszej małej ojczyzny – Ziemi Wadowickiej.	Szukanie i zbieranie legend poszczególnych miejscowości przez uczniów.
Legenda o św. Aleksym	Ślady świętych na Ziemi Wadowickiej: św. Wojciech wygłosił kazanie w Mucharzu, św. Rafał Kalinowski wybudował Karmel w Wadowicach.	Zbieranie wiadomości o świętych – dla zainteresowanych uczniów.
Dance macabre w Rozmowie mistrza Polikarpa ze śmiercią	Cechy groteski w dwóch obrazach „tańców śmierci” z klasztoru w Kalwarii Zebrzydowskiej .	Opis słynnych obrazów poznanych w trakcie wycieczki do Kalwarii Zebrzydowskiej.
Średniowieczne misteria	Misteria kalwaryjskie jako skarb ludowej kultury naszej małej ojczyzny.	Opis wrażeń uczniów, którzy uczestniczyli w obrzędach pasyjnych lub maryjnych w Kalwarii Zebrzydowskiej .
Historia i sztuka obok nas	Cechy gotyku w ruinach zamku lankorońskiego, opowieść o śladach wielkiej historii Polski w Lankoroniu: rokoszu Zebrzydowskiego i konfederacji barskiej . Misteria kalwaryjskie jako skarb ludowej kultury naszej małej ojczyzny. Obrazy dance macabre w klasztorze.	Wycieczka do Lankorony i Kalwarii Zebrzydowskiej . Zadanie domowe: Opisz któryś z tematów wycieczki.
Sztuka renesansu	Rozpoznawanie śladów stylu renesansowego na Wawelu [krużganki, komnaty, arrasy], w Kaplicy Zygmuntowskiej , w Sukiennicach .	Zadanie: Opisz jak szukałeś śladów renesansu w Krakowie.
Retoryka: sztuka argumentowania w przemówieniu i dyskusji	Wygłaszanie oracji na temat miłości do Ziemi Wadowickiej.	Przygotowanie oracji.
J. Kochanowski: „Wy, którzy Pospolita Rzeczą władacie...”	Zrozumienie istoty dobrej władzy państwowej i samorządowej.	Przygotuj wystąpienie na sesję rady gminy, zaczynające się od słów Kochanowskiego lub wywiad z wójtem na temat odpowiedzialności władzy.
J. Kochanowski: <i>Pieśń świętojańska o Sobótce</i>	Topos arkadyjski w sielankach. Pastisz sielankowy pt. <i>O wyższości życia na wsi [mojej] nad życiem w małym miasteczku [Wadowice]</i> .	Zadanie domowe: przygotowanie pastiszu.

Sztuka baroku	Barok w Krakowie: kościół św. św. Piotra i Pawła, kościół św. Anny, Rembrandt i zbiory Muzeum Czartoryskich.	Wycieczka do Krakowa szlakiem stylu barokowego.
	Przypomnienie cech stylu baroku w klasztorze w Kalwarii Zebrzydowskiej.	
J. Ch. Pasek: <i>Pamiętniki</i>	Sarmatyzm – zbiór wad czy zalet.	Przygotowania do napisania kroniki rodziny lub albumu rodzinnego.
Publicystyka oświeceniowa	Czasopisma i poziom publicystyki politycznej w miastach Ziemi Wadowickiej.	Prezentacja wadowickich, andrychowskich i kalwaryjskich czasopism.
Sztuka klasycyzmu – malarstwo i rzeźba	Malarstwo portretowe i historyczne epoki stanisławowskiej w Muzeum Narodowym w Sukiennicach. Pomniki Wadowic – opisz jeden pomnik do przewodnika, który chciałbyś wydać.	Zwiedzanie galerii w trakcie wycieczki do Krakowa. Inwentaryzacja pomników Wadowic: Legionisty, Zegadłowicza, Papieża, Armii Czerwonej, Rafała Kalinowskiego i innych.
J. W. Goethe: sylwetka wielkiego pisarza	J. W. Goethe był w Krakowie.	Badamy okoliczności jego pobytu w mieście.
A. Mickiewicz: ballady	Pierwiałtki ludowe w balladach.	Wywiad z najstarszym mieszkańcem mej wsi: dawne legendy i ballady.
A. Mickiewicz: II część <i>Dziadów</i>	Tradycje i obrzędy mojej miejscowości.	Zbieranie informacji na ten temat.
A. Mickiewicz: <i>Sonety</i>	Motyw Pielgrzymy . Kim jest pielgrzym? Wielki Pielgrzym z Wadowic – Ojciec Święty. Filmy i albumy na temat prawie 100 pielgrzymek Papieża .	Pielgrzymki w naszej ludowej tradycji; opowiedz wrażenia z pielgrzymki.
A. Mickiewicz: epopeja <i>Pan Tadeusz</i>	Rola szczegółów, doskonałość opisu. Próbuje opisać skrawek naszej małej ojczyzny.	Dla chętnych: opisuję piękno przyrody .
J. Słowacki: <i>Testament mój</i>	Poetycki testament wieszcz. Czytamy znalezione testamenty naszych przodków.	Informacje o sposobach przekazywania swej woli.
J. Słowacki: <i>Beniowski</i>	Beniowski walczył jak konfederat barski w zamku lankorońskim i w Suchej Beskidzkiej .	Dla zainteresowanych: zbadanie sprawy i przedstawienie klasie. Wyprawa do Suchej Beskidzkiej na mogilę Konfederatów Barskich .
C. K. Norwid: <i>Bema pamięci żałobny rapsod</i>	Idea wielkiego pochodu ludzkości. Wielkie procesje historyczno-religijne w tradycji Małopolski: procesja z Wawelu na Skałę.	Wspomnienia uczestników procesji maryjnych w Kalwarii Zebrzydowskiej – tzw. asyst , w których bierze udział wielka rzesza naszych uczniów. Opowiedź o Białym Pochodzie w Krakowie w roku 1981, po zamachu na Papieża.
Tradycja powstania stycziowego w pozytywizmie	Mogiła powstańców stycziowych w Suchej Beskidzkiej i na cmentarzu parafialnym w Wadowicach. Przypomnienie obrazów A. Grottgera.	Poszukiwanie śladów powstania stycziowego na tym terenie.

Publicystyka w pozytywizmie	Czytamy współczesne felietony. Piszemy felietony do szkolnej gazety oraz do „Gazety Młodych” w „Dzienniku Polskim”.	
H. Sienkiewicz: <i>Szkice węglem</i>	Wieś i urzędnicy. Dobre i złe doświadczenia.	Wywiady z mieszkańcami mojej wsi na temat takich doświadczeń.
M. Konopnicka: <i>Mendel Gdański</i>	Współżycie Polaków i Żydów przed wojną: dwie religie, dwa narody – jedna ojczyzna, Ziemia Wadowicka.	Wywiady z ludźmi pamiętającymi te czasy.
B. Prus: <i>Lalka</i>	Romantyczny subiekt od Hopfera. Nobilitacja współczesnego kupca polskiego w społeczeństwie XXI wieku.	Wywiad z dyrektorem wadowickiego supermarketu.
Dialekty polskie	Gwara dobrem kultury, które należy pielęgnować i chronić.	Tworzymy słowniczek gwary mojej wsi.
H. Sienkiewicz: <i>Potop</i>	Którędy pan Kmicic prowadził króla Jana Kazimierza ze Śląska do Krakowa?	Wytyczamy trasę przejazdu orszaku króla przez naszą okolicę .
M. Konopnicka: <i>Rota</i>	Geneza Roty – uroczystość odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie.	Wspomnienie z wycieczki do Krakowa.
E. Orzeszkowa: <i>Nad Niemnem, Mogiła</i>	Mogiły bohaterów w Wadowicach i okolicy: pomnik wadowickiego legionisty, pomnik żołnierzy radzieckich, pomnik lotników amerykańskich w Zygodowicach.	Robimy folder pt. <i>Szlakiem bohaterów.</i>
Kraków – głównym ośrodkiem Młodej Polski	Młodopolskim szlakiem po Krakowie: Skałka, Jama Michalikowa, Galeria w Sukiennicach.	Całodzienna wycieczka po Krakowie.
Tatry – odkryciem sztuki młodopolskiej.	Lekcja w domu Jana Kasprowicza na Harendzie. Groby artystów na Pęksowym Brzysku. Piękno Tatr odczuwane w czasie wycieczki w góry.	Całodzienna wycieczka do Zakopanego.
S. Wyspiański – genialny artysta Młodej Polski	Szlakiem Wyspiańskiego po Krakowie: dom weselny w Rydlówce. Muzeum Wyspiańskiego, witraże w kościele oo. franciszkanów, Krypta Zasłużonych na Skałce.	Całodzienna wycieczka do Krakowie.
Kierunki sztuki XX-lecia międzywojennego	Witkacy i inni artyści XX-lecia w galerii malarstwa – Gmach Główny Muzeum Narodowego.	Wycieczka do Krakowia.
Emil Zegadłowicz – jeden z ważniejszych twórców XX-lecia międzywojennego	Zegadłowicz jako kolekcjoner sztuki: kolekcja rzeźby, malarstwa epoki, grafiki Stefana Żechowskiego, sztuki japońskiej. Zegadłowicz jako kolekcjoner i mecenas sztuki ludowej Ziemi Wadowickiej: kolekcja rzeźb Jędrzeja Wowry. Zegadłowicz jako kolekcjoner książek. Zegadłowicz jako twórca grupy Czartak. Zegadłowicz jako poeta, prozaik, dramaturg, SKANDALISTA.	Zwiedzanie domu – Muzeum Emila Zegadłowicza w Gorzeniu Górnym, spotkanie z wnuczką Emila Zegadłowicza.

Wadowice XX-leciu	Wadowickie teatry: Sokół, Czytelnia Mieszczanska, Gimnazjum Męskie. Mieczysław Kotlarczyk i Karol Wojtyła – animatorami życia teatralnego w Wadowicach. Działalność Towarzystwa Upiększania Miasta Wadowic i Okolicy . Wadowickie oficyny wydawnicze : dorobek trzech pokoleń rodu Foltinów .	Zbieranie przez uczniów śladów dawnej świetności Wadowic – jako początek szkolnej kolekcji tematycznej. Spotkanie z wdową po ostatnim z rodu Foltinów
Współczesna kondycja wadowickiej kultury	Spotkania z pisarzami i poetami . Współcześni malarze: galeria Suknarowskiego, wystawy czasowe grupy wadowickich malarzy, m.in. A. Giermka.	Zapraszamy do szkoły wadowickich twórców. Organizujemy występ wadowickiego Teatru „Sokół” dla młodzieży naszej szkoły.
T. Borowski: <i>Opowiadania oświęcimskie</i> , J.J. Szczepański: <i>Święty</i>	Auschwitz-Birkenau – piekło XX wieku obok nas. Zwiedzanie muzeum obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu oraz obozu zagłady w Brzezince. Ślady św. Maksymiliana Kolbego w obozie.	Śladami Tadeusza, bohatera opowiadań Borowskiego, w Oświęcimiu, Brzezince i na Harmentzach , gdzie Tadek budował istniejącą i używaną do dziś kolejkę wąskotorową.
Wojna jako doświadczenie współczesnej kultury	Spotkania z komбатantami II wojny światowej . Sybirakami, żyjącymi jeszcze więźniami obozów niemieckich.	Akcja spisywania i zbierania dokumentów męczeństwa narodu od żyjących świadków.
Ślady „zamordowanej” kultury Żydów	Krakowski Kazimierz – dawne miasto żydowskie. Ślad religii i kultury krakowskich Żydów: Stara Synagoga, Synagoga Re-Mu i Ściana Płaczu na żydowskim cmentarzu Re-Mu. Wadowicki cmentarz żydowski . Czego możemy dowiedzieć się o Żydach naszej okolicy?	Jak się odradza „zamordowane” miasto? – temat zadania po wycieczce do Krakowa. Wycieczka na zamknięty wadowicki cmentarz żydowski.
J. J. Szczepański: <i>Święty</i>	Ślady św. Maksymiliana Kolbego w Oświęcimiu. Maksymilian Kolbe jako temat sztuki sakralnej: rzeźba T. Rząsy w Kaplicy Pojednania w kościele Arka Pana w Krakowie.	Wspomnienia z wcześniejszych wycieczek.
Cz. Miłosz: <i>Zniewolony umysł</i>	Stalinizm: mechanizmy zniewolenia i jego świadectwa. Szukam świadków i ofiar terroru stalinowskiego.	Akcja spisywania i zbierania dokumentów stalinowskiego terroru.
Wielcy współcześni twórcy literatury polskiej	Spotkania z wielkimi twórcami mieszkającymi w Krakowie: Cz. Miłoszem, W. Szymborską i S. Mrożkiem.	Wykorzystanie każdej możliwości spotkania z mistrzami. Tworzenie szkolnego albumu takich spotkań.

ZIEMIA WADOWICKA NA KULTUROWYM TLE MAŁOPOLSKI PROGRAM EDUKACJI REGIONALNEJ W ZAKRESIE GEOGRAFII W SZKOLE ŚREDNIEJ

REGIONALIZM NA LEKCJACH GEOGRAFII W SZKOLE PONADGIMNAZJALNEJ

LP.	HASŁO PROGRAMU	ELEMENTY REGIONALIZMU	SPOSÓB REALIZACJI
1.	Mapa jako rysunek Ziemi	Małopolska na mapie Polski i Europy. - Rodzinna miejscowość na mapie powiatu, województwa i Polski. - Plan Wadowic, mapy turystyczne regionu.	Analiza map i planów. Odczytywanie z mapy charakterystycznych elementów krajobrazu i ich opisywanie. Wycieczka w najbliższą okolicę z mapą turystyczną, odszukiwanie naturalnych i antropogenicznych obiektów.
2.	Siatka geograficzna i kartograficzna jako podstawa orientacji na Ziemi	Określanie długości i szerokości geograficznej własnej miejscowości.	Ćwiczenie z mapą.
3.	Rachuba czasu na Ziemi	Czas słoneczny Wadowic i Krakowa w porównaniu z innymi miejscami w Polsce i na świecie.	Obliczanie różnic w czasie między Wadowicami a innymi miejscowościami w kraju i na świecie.
4.	Zmiany oświetlenia Ziemi w ciągu roku	Zmiana wysokości górowania Słońca nad Wadowicami w różnych porach roku.	Obliczanie wysokości Słońca przy pomocy wzorów.
5.	Ciśnienie atmosferyczne i krążenie powietrza na Ziemi	Halny jako przykład wiatru zmiennego występującego w naszym regionie.	Określanie cech wiatru halnego, jego wpływu na środowisko i człowieka na podstawie własnych obserwacji.
6.	Zróznicowanie pogody i klimatu na ziemi	Czynniki wpływające na klimat w skali regionalnej i lokalnej.	Omówienie najważniejszych czynników klimatycznych we własnym regionie na podstawie własnych obserwacji. Wizyta w ogródku meteorologicznym w najbliższej okolicy, np. na Groniu Jana Pawła II.
7.	Rzeki i ich wpływ na krajobraz	Zmienność przepływów Skawy Działalność rzeki Skawy i jej wpływ na krajobraz.	Wycieczka - obserwacja przełomu Skawy, kształtu doliny rzecznej, zmiany w korycie. Wykres poziomu wody w rzece Skawie. Wywiad na temat ostatniej powodzi w regionie.
8.	Minerały i skały jako budulce skorupy ziemskiej	Główne rodzaje skał w naszym regionie. Ziemia Wadowicka na mapach geologicznych.	Analiza map geologicznych i przekrojów geologicznych najbliższego regionu. Obserwacja fliszu karpackiego w naturalnym odsłonięciu (kamieniołom). Dla zainteresowanych geologia: zbieramy informacje na temat osobliwości geologicznych regionu.

9.	Rozwój rzeźby powierzchni Ziemi	Procesy zachodzące na stokach Beskidu Małego i Tatr.	Obserwacja procesów geologicznych podczas wycieczki.
10.	Powstanie i budowa warstwy glebowej	Poznajemy gleby naszego regionu, oceniamy ich wartość użytkową.	Analiza map i profili glebowych. Zebranie informacji na temat klas bonitacyjnych gleb naszego regionu.
11.	Środowisko przyrodnicze jako system	Zależność elementów środowiska geograficznego na przykładzie własnego regionu.	Opis wybranego fragmentu środowiska przyrodniczego własnego regionu z uwzględnieniem zależności między jego elementami.
12.	Społeczeństwo	Ludność województwa małopolskiego Struktura demograficzna powiatu i województwa. Zjawisko bezrobocia w regionie.	Analiza i interpretowanie materiału statystycznego – określenie liczby i struktury demograficznej ludności powiatu wadowickiego w porównaniu z woj. i krajem
13.	Osadnictwo	Liczba i wielkość miast województwa małopolskiego. Zmiany w zagospodarowaniu rodzinnej miejscowości. Funkcje Wadowic i Krakowa, zalety i wady tych miast.	Analiza rocznika statystycznego województwa małopolskiego. Analiza zmieniających się funkcji wiodących miasta Stworzenie porównawczego zestawienia zalet i wad Krakowa i Wadowic.
14.	Rolnictwo i wyżywienie ludności	Przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki produkcji rolnej w regionie. Rolnictwo ekologiczne szansa naszego regionu.	Analiza danych statystycznych i kartograficznych, przedstawienie struktury w formie diagramu. Struktura upraw w wybranym gospodarstwie rolnym – wywiad. Wycieczka do gospodarstwa ekologicznego.
15.	Procesy uprzemysłowienia	Przemysł w Wadowicach i woj. małopolskim. Udział naszego woj. w produkcji przemysłowej kraju.	Analiza materiału statystycznego. Ocena lokalizacji wybranego zakładu przemysłowego w okolicy miejsca zamieszkania. Wycieczka do elektrowni Porąbka – Żar lub innego zakładu przemysłowego w województwie.
16.	Komunikacja	Wadowice na mapach komunikacyjnych – połączenia krajowe i międzynarodowe. Najbliższe przejścia graniczne.	Analiza map komunikacyjnych Zadanie: Zaproponuj najkrótszą trasę samochodową z Wadowic do... (wybranej miejscowości w kraju lub na świecie). Analiza rozkładów jazdy.
17.	Warunki życia ludności	Usługi w Wadowicach i ich znaczenie dla miejscowej ludności.	Ocena opisowa wybranego rodzaju usług w Wadowicach.

18.	Turystyka i wypoczynek	Co Małopolska i Ziemia Wądowska oferuje turystyce? Ocena walorów turystycznych (przyrodniczych i antropogenicznych) oraz infrastruktury turystycznej.	Opracowanie trasy wycieczki po Wądowicach, zestawienie miejsc noclegowych i bazy gastronomicznej. Tworzenie mapy atrakcji turystycznych woj. małopolskiego.
19.	Człowiek a środowisko	Wpływ różnych form działalności człowieka na środowisko w najbliższym regionie.	Opis negatywnego wpływu wybranej formy działalności człowieka na środowiska na przykładzie z własnego regionu. Wycieczka do oczyszczalni ścieków w najbliższej okolicy.
20.	Ochrona przyrody	Formy i sposoby ochrony przyrody w woj. małopolskim.	Zbieranie informacji na temat obiektów i obszarów chronionych. Opracowanie mapy obszarów chronionych woj. małopolskiego.

Uwagi na temat realizacji regionalizmu na lekcji geografii

Geografia jest przedmiotem, który stwarza wiele możliwości, aby mówić o własnym regionie, jego środowisku naturalnym i ludziach tu żyjących.

Elementy regionalizmu wprowadzone były podczas realizacji programu geografii w szkole średniej zarówno w trakcie omawiania treści programowych na zajęciach dydaktycznych, jak i podczas wycieczek przedmiotowych i krajoznawczych. Część zagadnień młodzież opracowywała jako zadania domowe, co dodatkowo wyzwalало ich inicjatywę, zmuszało do poszukiwań informacji dotyczących Ziemi Wądowskiej w różnych źródłach (mapy, zestawienia statystyczne, literatura, wywiad środowiskowy).

W nowych typach szkół ponadgimnazjalnych, liczba godzin tego przedmiotu została zmniejszona do trzech w całym cyklu kształcenia. Poza tym nie przewidziano odrębnego działu dotyczącego geografii Polski, jak to było w starych typach szkół średnich, dlatego program regionalizmu trzeba było dostosować do tych warunków. Niemniej jednak uważam, że aby być prawdziwym Europejczykiem należy najpierw poznać swoje korzenie. Dlatego też treści regionalizmu muszą się znaleźć w trakcie realizacji programu geografii.

Opracowany program dla lekcji geografii może być również realizowany na oddzielnych zajęciach regionalizmu. Wówczas istnieje możliwość wzbogacenia go o nowe treści w połączeniu z elementami regionalizmu realizowanymi na innych przedmiotach stanowi całość wiedzy o regionie.

EDUKACJA REGIONALNA W ZAKRESIE PRZEDMIOTÓW EKONOMICZNYCH W SZKOLE ŚREDNIEJ*

Kształtowanie postaw regionalizmu, uniwersalizmu powinno zacząć się w domu rodzinnym, ale również niepoślednie miejsce w tej edukacji musi mieć szkoła. Stąd pomysł opracowania i wdrożenia ścieżki edukacji pt. *Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie: Ziemia Wadowicka na kulturowym tle Małopolski* w Zespole Szkół Zawodowych przez polonistkę Ewę Czaicką uznałam za bardzo ciekawy. Ja w swojej pracy pedagogicznej chcąc uczniów zainteresować nauczaniem przedmiotem i łącząc teorię z praktyką organizuję różnorodne wycieczki przedmiotowe do zakładów produkcyjnych, na wystawy i targi, a także do muzeów na terenie miasta, powiatu i województwa. Stąd moje zaangażowanie w przygotowanie części dotyczącej przedmiotów ekonomicznych. Chcąc spojrzeć na opracowywany temat w sposób całościowy poprosiłam o pomoc inne koleżanki uczące przedmiotów ekonomicznych. Połączyłyśmy hasła programowe przedmiotów ekonomicznych z elementami regionalizmu tak, by uczeń miał możliwość spojrzenia na region, w którym mieszka w sposób całościowy. Zaproponowałyśmy konkretne miejsca, w których należy przeprowadzić zajęcia, by program edukacji regionalnej mógł być zrealizowany w sposób pełny. Za jedną, z ciekawych form realizacji programu uznaliśmy wycieczki przedmiotowe na targi, wystawy, do różnych podmiotów gospodarczych, by poznać ich funkcjonowanie. Do programu zaproponowałyśmy włączenie informacji wyszukanych przez uczniów w takich instytucjach jak: banki, Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Skarbowy w Wadowicach czy Oddział ZUS.

W nauczaniu technologii i towaroznawstwa do swojej pracy włączyłam wycieczki przedmiotowe do różnych firm, w celu poznania procesów technologicznych, a także ich funkcjonowania w gospodarce rynkowej – ich szans rozwoju i zagrożeń. Te wycieczki opracowuję w korelacji z innymi przedmiotami ekonomicznymi jak: ekonomika przedsiębiorstw, marketing czy reklama.

Za bardzo udany pomysł uważam organizowane wycieczki do Kalwarii Zebrzydowskiej i Muzeum w Stryszowie, filii Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu w Krakowie.

Realizując blok tematyczny z towaroznawstwa nieżywnościowego: *Drewno i wyroby z drewna*, opracowałam program wycieczki obejmujący procesy technologiczne i asortyment mebli współczesnych, a także przepiękne ekspozycje mebli zabytkowych w dworcu w Stryszowie. Młodzież ma możliwość porównania dawnych mebli ze współczesnymi oraz zapoznania się z tradycyjnymi sposobami ich produkcji.

* Z uwagi na obszerne objętościowo opracowanie pominięto tu szczegółowe opracowanie programu dydaktycznego oraz sprawozdania z wycieczek przedmiotowych do Stryszowa (opis dworu) i Kalwarii Zebrzydowskiej (przemysł meblarski (red.)).

Podsumowując pierwszy rok wdrażania tego programu uważam, że jest to atrakcyjna forma przekazywania uczniom wiedzy o regionie, uczy ich samodzielności, twórczego, obiektywnego myślenia, a także kształtuje postawy silnego uczuciowego związku z regionem – jego osiągnięciami gospodarczymi, tradycją i nowoczesnością.

Jolanta Satława